

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันในระบบการดำเนินคดีอาญา (The Criminal Process) ของประเทศต่าง ๆ มักจะพบว่าอยู่ได้อิทธิพลของแนวความคิด 2 แนวความคิด คือ แนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due Process Model) กล่าวคือ หากประเทศใดให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรม ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศนั้นก็จะเน้นหลักในทางการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นการเอื้ออำนวยในการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในอันที่จะสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว โดยอาจจะไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากนัก เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดให้เจ้าพนักงานของรัฐ มีอำนาจในการจับกุมได้อย่างกว้างขวาง การควบคุมกระทำได้นาน การสืบสวนสอบสวน การป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม สามารถกระทำได้อย่างกว้างขวาง การให้ประกันตัว เป็นดุลยพินิจของเจ้าพนักงานที่กระทำได้โดยอิสระ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานก็สามารถรับฟังได้อย่างกว้างขวาง เป็นต้น แต่หากประเทศใดให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศนั้นก็จะเน้นถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรม จากเจ้าพนักงานของรัฐ กระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะถูกจำกัดและถ่วงดุลโดยองค์กรอื่นที่มีใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร เช่น การสืบสวน การสอบสวน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การให้ประกันตัว การรับฟังพยานหลักฐาน จะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ¹

---

¹Hazel. B. Kerper. Introduction to the Criminal Justice System (St. Paul: Minn: West Publishing C., 1972), PP. 190-191.

ในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ของ เจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในบ้านเมืองนั้น บางครั้งอาจจะก่อให้เกิดผลทำให้บุคคลถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้นได้ ซึ่งผลที่เกิดจากการกระทำเช่นนี้เรียกกันว่าเป็น "วิสามัญฆาตกรรม"

คำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" นี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายความว่า ฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำ เนื่องในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่²

สำหรับในทางคำรานั้น ได้พบว่าคำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" เป็นคำที่ใช้ตาม พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ซึ่งหมายความว่า คดีฆาตกรรมที่ผู้ตายได้ตายด้วยการถูกเจ้าพนักงานฆ่าตายในเวลากระทำการตามหน้าที่³

นอกจากนี้ตามแนวความเข้าใจของนักกฎหมายและผู้ปฏิบัติโดยทั่วไปต่างก็เข้าใจไปในแนวเดียวกันว่า คดีวิสามัญฆาตกรรมนั้น หมายถึงกรณีที่มีปรากฏการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ซึ่งเป็นคดีฆาตกรรม และหมายความรวมถึงกรณีที่ตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่ใช่คดีฆาตกรรมด้วย⁴ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคดีวิสามัญฆาตกรรมนั้นในทางปฏิบัติเกิดขึ้น โดยผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั่นเอง⁵

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, 2525), หน้า 760.

³ สนิท สนั่นศิลป์, บุญร่วม เทียมจันทร์. คู่มือคดีวิสามัญฆาตกรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2527), หน้า 1.

⁴ บันทึกรมอัยการที่ 723/2500 ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2500 . เรื่องแนวทางปฏิบัติการค้าเนินการในคดีวิสามัญฆาตกรรม.

⁵ อุบล พลวัน. "คดีวิสามัญฆาตกรรม." ทนายประจำบ้านและสำนักงาน, 2 (กุมภาพันธ์ 2530), 39.

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" นี้ ไม่มีปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะใช้เรียกคดีเช่นนี้ว่า "ในคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่..."⁶ ซึ่งในคดีเช่นนี้เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปได้แก่คดีวิสามัญฆาตกรรมนั่นเอง

ตามที่กล่าวมา จึงสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า "วิสามัญฆาตกรรม" เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งได้กระทำการใช้กำลังในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และเป็นเหตุให้บุคคลผู้ถูกระทำต้องถึงแก่ความตายจากการกระทำดังกล่าว⁷

⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้าย.

⁷ในการวินิจฉัยว่าคดีใดเป็น "คดีวิสามัญฆาตกรรม" หรือไม่นั้น กรมอัยการได้ยึดถือหลักว่า หมายถึง เฉพาะคดีฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานของรัฐได้กระทำโดยเจตนาแต่เพียงประการเดียวเท่านั้น (มติที่ประชุมอัยการพิเศษประจำเขต ประจำปี พ.ศ. 2503 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2503)

ซึ่งจากแนวการวินิจฉัยดังกล่าวแล้วนี้ ได้มีผู้เห็นว่าในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ และเป็นเหตุให้บุคคลถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการดังกล่าวนั้น อาจจะมีการกระทำความผิดโดยไม่เจตนาหรือการกระทำโดยประมาทได้ ดังนั้น จึงย่อมถือว่าเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรมเช่นเดียวกัน เพราะเป็นคดีฆาตกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั่นเอง

สำหรับในความเห็นของผู้เขียน เห็นด้วยกับแนวการวินิจฉัยของกรมอัยการที่ว่า คดีวิสามัญฆาตกรรม เป็นคดีที่เกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐได้กระทำโดยเจตนา และเป็นเหตุให้บุคคลถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้น ทั้งนี้ เพราะในการที่จะกระทำความผิดวิสามัญฆาตกรรมนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐ ได้มีเจตนาที่จะใช้กำลัง โดยเฉพาะในการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่น ตามหลักการป้องกันตัวทั่วไป เจตนาในเบื้องต้นของการใช้กำลังดังกล่าวของเจ้าพนักงาน จึงเกิดขึ้นโดยเจตนา มิได้เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา หรือโดยประมาทแต่อย่างใด ส่วนการอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้น เป็นเพียงกฎหมายยอมรับให้นำมาอ้างได้ เพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาลว่า การกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐที่ได้กระทำการวิสามัญฆาตกรรมหรือกระทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายนั้น พอสมควรแก่เหตุหรือไม่ นั่นเอง

เมื่อกล่าวถึงในเรื่องการใช้กำลังข่มขู่รุนแรงถึงตายของเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติกรตามหน้าที่นั้น ตามหลักกฎหมายไทยปรากฏว่ามีได้มีบัญญัติของกฎหมายไว้โดยตรงในการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าพนักงานตำรวจที่จะสามารถใช้กำลังดังกล่าวในการปฏิบัติกรตามหน้าที่นั้นได้ แต่จากแนวความคิด และแนวคำพิพากษาฎีกา ต่างก็ได้ออมรับกันว่าแม้เป็นการปฏิบัติกรตามหน้าที่ราชการก็ตาม เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ สามารถที่จะใช้กำลังดังกล่าวได้ก็เฉพาะกรณีที่เป็นกรป้องกันตัวตามหลักการป้องกันตัวทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เท่านั้น นอกจากที่กล่าวแล้ว ในเรื่องของการใช้กำลังข่มขู่รุนแรงถึงตายนี้ ได้พบว่าตามหลักของกฎหมายไทย ได้มีบัญญัติในเรื่องของการใช้กำลังข่มขู่รุนแรงโดยเฉพาะกรใช้อาวุธปืนยิงได้ โดยมีบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะ กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479⁸ ซึ่งได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานเรือนจำ โดยเฉพาะที่จะใช้กำลังข่มขู่รุนแรงถึงตายโดยกรใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ถ้าหากเข้ากรณีตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาจากการศึกษา ได้พบว่า ไม่ว่าจะเป็นในแนวทางปฏิบัติ หรือในทางตำราต่างก็ยอมรับในหลักการที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถใช้กำลังเท่าที่อยู่ในภาวะที่จำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมให้อยู่ในภาวะปกติสุข หากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของเจ้าพนักงานตำรวจทำให้มีความตาย

⁸ มาตรา 17 บัญญัติว่า "เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ในกรณีต่อไปนี้

- (1) ผู้ต้องขังไม่ยอมวางอาวุธ เมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้วาง
- (2) ผู้ต้องขังที่กำลังหลบหนีไม่ยอมหยุด ในเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุด และไม่มีความอื่นที่จะจับกุมได้
- (3) ผู้ต้องขังตั้งแต่สามคนขึ้นไปก่อการจู่โจม หรือพยายามใช้กำลัง เบ็ด หรือทำลายประตูรั้ว หรือกำแพง เรือนจำ หรือใช้กำลังกายทำร้ายเจ้าพนักงานหรือผู้อื่น และไม่ยอมหยุด ในเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุด

ถ้ามีเจ้าพนักงาน เรือนจำผู้มีอำนาจเหนือคนอยู่ในที่นั้นด้วย จะใช้อาวุธปืนได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานผู้นั้นแล้ว เท่านั้น"

เกิดขึ้น ในทางคำร่าจะเรียกการตายในกรณีเช่นนั้นว่า "Deadly Force"⁹ โดยได้ให้คำอธิบายไว้ว่า "Deadly Force is That Revil of Force Which Objictively Would Lead a Reasonable Police Officer to Conclude That its use Poses a High Risk of Death or Serious Injury to its Human Target, Regardlens of Whether or not Death, Serious Injury, or any harm Actually Results in a Given case..."¹⁰

ในหนังสือชื่อ The Rights of Police Officers ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ในปัจจุบันนี้เกือบทุกมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีข้อกำหนดอันถือ เป็นหลักเกณฑ์เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจพึงปฏิบัติในการใช้กำลังขณะปฏิบัติหน้าที่โดย เฉพาะอย่างยิ่งการใช้กำลัง และมีผลทำให้ผู้ถูกจับกุมถึงแก่ความตาย ได้มีการวางแผนข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ซึ่งข้อกำหนดที่กำหนดขึ้นนี้อาจจะกำหนดโดยการออกมาในรูปของกฎหมายที่ใช้ในแต่ละมลรัฐหรือบางมลรัฐอาจจะกำหนดโดยจัดทำเป็นข้อบัญญัติของผู้ว่าการมลรัฐ¹¹

จากกรณีดังกล่าวจึงเป็นที่เห็นได้ว่า การกระทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานของรัฐมีความสำคัญเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะในขณะที่รัฐมุ่งประสงค์ที่จะให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรม จึงได้ยินยอมให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐ ในการที่จะใช้กำลัง กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย เพื่อให้การปฏิบัติตามหน้าที่นั้นสำเร็จลุล่วงลง แต่ในขณะเดียวกัน การกระทำดังกล่าวของเจ้าพนักงานของรัฐก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิแห่งความ ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นมาตรการในการควบคุม ตรวจสอบ การกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อมิให้ใช้อำนาจดังกล่าวไปเกินขอบ เขตแห่งอำนาจตามกฎหมาย หรือกระทำไปโดยมิชอบ และ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ตายและญาติของผู้ตาย รัฐจึงได้มีบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติการ โดยเฉพาะในการใช้กำลังเพื่อทำการจับกุมไว้ นอกจากนี้ หากในการปฏิบัติการตามหน้าที่ดังกล่าวนั้น เป็นเหตุให้บุคคลถึงแก่ความตาย ก็ได้

⁹ Gilda Brancato, Elliot E. Polebaum, The Rights of Police Officers, (New York: American Civil Liberties Union (ACLU) Inc., 1981), P. 137.

¹⁰ Ibid., P. 138.

¹¹ Ibid., P. 139

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้ให้มีการขึ้นสูตรพลิกศพ การไต่สวนคดี ไว้ เป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้โดยปรากฏกรณีดังกล่าวนี้ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 อีกด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ตามหลักของกฎหมายดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น ปรากฏว่าก็มีได้มีบทบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ หรือขอบเขตในเรื่องของการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายของ เจ้าพนักงานของรัฐไว้ว่าจะทำได้ในกรณีใด แค่นั้น และเพียงใด อีกทั้งก็มีได้มีบทบัญญัติที่กำหนดถึงหลักเกณฑ์ วิธีการในการที่จะควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของ เจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวแล้วนี้แต่อย่างใดอีกด้วย

ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวจึงได้มีข้อถกเถียงกัน เป็นอย่างมากในปัจจุบันว่า ควรจักได้มีการกำหนดขอบเขตแห่งการใช้กำลัง กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีป้องกัน เท่าที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติการตามหน้าที่และ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นถึงแก่ความตายหรือไม่ อย่างไร หากเห็นควรขอบเขตที่จะมีนั้น ควรมีแค่นั้น เพียงใด จากข้อถกเถียงดังกล่าวนี้ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าปัจจุบันสังคมต้องการได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายจึงควรที่จะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐ ในการที่จะป้องกันสังคมและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีป้องกัน เท่าที่จำเป็น โดยเฉพาะในการใช้อาวุธปืนยิง เท่าที่จำเป็นนั้น แม้จะกระทำให้ผู้กระทำผิดถึงแก่ความตายก็ถือว่าเป็นการใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดด้วย นอกจากนั้นการใช้อำนาจดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการตามหน้าที่อัน เป็นการดำเนินการตามกฎหมาย ดังนั้นการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าว จึงควรที่จะได้รับการยอมรับโดยบทบัญญัติของกฎหมาย แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำผิดซึ่งได้ต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติการตามหน้าที่เท่าที่จำเป็นนั้น ควรจะต้องมีขอบ เขตภายใต้หลักของกฎหมายที่แน่ชัด ทั้งนี้เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐ และเพื่อป้องกันมิให้มีการนำเอาอำนาจดังกล่าวไปใช้ในทางที่มิชอบ ทั้งนี้เพราะตามสภาพการปัจจุบัน เจ้าพนักงานของรัฐมักจะทำใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มิชอบ แล้วอ้างว่าการกระทำของตนเป็นการใช้กำลังหรือวิธีการป้องกันทั้งหลายเท่าที่จำเป็น อันเป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่ แม้การกระทำนั้น เป็นเหตุให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดนั้นถึงแก่ความตาย ก็เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตนเองไม่ต้องรับผิดชอบ

จากข้อโต้แย้งดังกล่าว จะเห็นได้ว่าต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลซึ่งเป็นที่เห็นได้อย่าง
แน่ชัดว่า การโต้แย้งดังกล่าวนี้จุดมุ่งหมายสูงสุดก็ได้แก่ ความคิดที่จะปกป้องมนุษย์ จากการถูก
รุกรานที่ไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมาย และการที่จะทำให้เกิดการยอมรับโดยคชฎีต่อการจับกุมจาก
ผู้ที่กระทำการตามหน้าที่โดยอ้างว่าคนมีอำนาจตามกฎหมาย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีการ
ป้องกันทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิด
เท่าที่จำเป็นนั้น ซึ่งแม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ก็เป็น
มาตรการอย่างหนึ่งของการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้เกิดความ
สงบสุขและความมั่นคงปลอดภัยแก่สังคมจากอาชญากรรม ที่ผู้กระทำผิดจะก่อขึ้น หรือได้ก่อขึ้น
แล้วนั้น อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ของรัฐที่จะได้รับจากการใช้มาตรการดังกล่าวนี้ย่อมจะกระทบ
ต่อสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น เป็นผลประโยชน์ของประชาชนภายในรัฐ ซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมนั้น
เพราะฉะนั้น ความสำคัญของกฎหมายในเรื่องการกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้น จึงอยู่ที่ว่าจะมี
วิธีการอย่างไรบ้างที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมของรัฐ สามารถป้องกันสิทธิของเอกชนได้ และ
จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เจ้าพนักงานของรัฐมี เครื่องมือในอันที่จะรักษาผลประโยชน์ของรัฐ
ได้เต็มที่ อันหมายถึงผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมของรัฐที่ได้บัญญัติไว้
ดังนั้น ความสำคัญของปัญหาในเรื่องนี้ จึงนำศึกษาว่า

1. ความบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นอยู่ควรจะต้องมีการปรับปรุง ในเรื่องการให้อำนาจ
เจ้าพนักงานของรัฐที่จะใช้กำลัง ใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีป้องกันเท่าที่จำเป็น เพื่อ
กระทำให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดนั้นถึงแก่ความตายหรือไม่ อย่างไร และหาก
ควรที่จะต้องมีการปรับปรุง ควรจะมีขอบเขตแค่ไหน เพียงใด

2. ควรจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานที่ชัดเจนในการที่จะใช้กำลัง ใช้
กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะในเรื่องการใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำผิด หรือผู้ต้องสงสัยว่า
กระทำผิด อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นถึงแก่ความตายหรือไม่ อย่างไร

3. ควรจะต้องมีมาตรการในการควบคุม ตรวจสอบ การปฏิบัติการในการใช้กำลัง
ใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะในเรื่องการใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยว่า
กระทำผิด อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นถึงแก่ความตายไว้โดยชัดเจน หรือไม่ อย่างไร

นอกจากนั้น จะทำอย่างไรจึงจะทำให้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่และที่จะแก้ไข พร้อมทั้งนโยบายของกรมตำรวจ เป็นไปด้วยความ เหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการทําวิจัยในหัวข้อนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ความหมาย ความมุ่งหมาย และวิวัฒนาการทางกฎหมายของการกระทำวิสามัญฆาตกรรมที่ถูกต้องควรมีอย่างไร โดยจะวิเคราะห์ให้ได้ว่าขอบเขตและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนถูกต้อง เพราะการกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้นมีผลกระทบต่อไปถึงสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคล
2. การกระทำวิสามัญฆาตกรรม โดยเฉพาะในการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย ของเจ้าพนักงานตำรวจ อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายนั้น ควรที่จะได้มีการกำหนดขอบเขตว่าจะสามารถกระทำได้ในการกระทำความคิดสถานใด ภายใต้หลักเกณฑ์ และขอบเขตแค่ไหน เพียงใด
3. ในการกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้น ควรที่จะได้มีข้อจำกัดในการใช้กำลังการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะในเรื่องการใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร
4. ควรที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม ตรวจสอบ การกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้นหรือไม่ อย่างไร และควรจะมีหลักเกณฑ์ในการควบคุม ตรวจสอบนโยบายของหน่วยงานกรมตำรวจเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวนี้หรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากปัญหาอันเกี่ยวกับการกระทำวิสามัญฆาตกรรม เป็นเรื่องสำคัญ และมีขอบเขตที่จะต้องทำการศึกษา มาก ทั้งนี้เพราะบุคคลอาจจะถึงแก่ความตาย โดยการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐในแต่ละหน่วยงาน เช่น เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งได้กระทำโดยอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ราชการ เช่น สืบสวนสอบสวน ตรวจค้น จับกุม ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการปฏิบัติตามหน้าที่ราชการนั้น มีขอบเขตกว้าง และนอกจากนั้น บางหน่วยงาน เช่น เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ในการปฏิบัติตามหน้าที่ โดยเฉพาะในการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย ในฐานะของเจ้าพนักงานเรือนจำ ก็มีหลักเกณฑ์ และ

แนวความคิดในการดำเนินการดังกล่าวนั้นแตกต่างจากเจ้าพนักงานของรัฐหน่วยงานอื่น ๆ ตามที่ได้กล่าวมาอีกด้วย

ฉะนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงกำหนดขอบเขตที่จะทำการศึกษาเฉพาะในเรื่องของการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย หรือวิธีป้องกัน เท่าที่จำเป็นของเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะเข้าทำการจับกุม แล้ว เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำการดังกล่าวถึงแก่ความตาย เท่านั้น โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการใช้กำลังขั้นรุนแรงอัน เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่บาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ความตายของเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะเข้าทำการจับกุมในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประการสำคัญ

วิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาโดยทั่วไปเป็นการวิจัย เอกสาร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่ได้ไว้เกี่ยวกับ เรื่องการกระทำวิสามัญฆาตกรรม ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือต่างประเทศ ซึ่งจะนำมาเปรียบเทียบประกอบกับความคิดเห็นของนักกฎหมายต่าง ๆ ตลอดจนแนวคำพิพากษาศึกษาที่ได้วินิจฉัยปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้แล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษาจะทำให้ได้ทราบว่า การกระทำวิสามัญฆาตกรรมและความมุ่งหมายของการกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้น มีความหมาย ขอบเขต และหลักเกณฑ์ที่แน่นอนอย่างไร
2. ทำให้ทราบว่า ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่โดย เฉพาะในการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายของเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะเข้าทำการจับกุมผู้กระทำผิด แล้วเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นถึงแก่ความตาย ควรจะมีได้เฉพาะในกรณีใด และมีขอบเขตแค่ไหน เพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิ เสรีภาพ ในร่างกายของบุคคล
3. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ ข้อยกักตในการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะในเรื่องการใช้อาวุธปืนยิงของเจ้าพนักงานตำรวจ มาตรการในการควบคุม ตรวจสอบการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจในการใช้กำลัง การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้อาวุธปืน อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย

4. ทำให้ได้มาซึ่งหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพื่อจัดซื้อวัตถุดิบ เกี่ยวกับการใช้อำนาจ โดยมีขอบของ เจ้าพนักงานตำรวจ และขณะเดียวกันก็เป็นไปเพื่อความคุ้มครองแก่สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนอย่างแท้จริง

5. ทำให้ได้ทราบถึงปัญหา ข้อขัดข้อง เกี่ยวกับการกระทำวิสามัญฆาตกรรม โดยเฉพาะ เกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ที่เบียดเบียน ว่ามีอยู่หรือไม่ อย่างไร เพื่อ จะได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๗ ต่อไป

6. เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขปรับปรุง แผนนโยบายของ กรมตำรวจ โดยเฉพาะในเรื่องของการกระทำวิสามัญฆาตกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย